

WILHELM OSTWALD

CALZINA

Sedan i runt tal femtio år läser jag då och då konsthistoriska och konstfilosofiska arbeten, och jag återfinner ständigt samma förebråelse som författarna utslunga mot den tid de äro nog olyckliga att leva i: *tiden har ingen stil*. Förr i världen trodde jag dem och brukade med samma beklagande skakning på huvudet säga: vår tid har ingen stil. Men jag måste tillfoga att jag fick allt sämre samvete. Inte för stilöshetens skull, den kunde jag känna mig alldeles oskyldig till, utan därför att jag mer och mer började tvivla på att bristen på stil verkligen var en brist, och vidare på att det verkligen existerade en sådan

STIL

brist. Ty mina unga år inföllo i den härliga tiden då fysiken, kemin och fysiologin hade sitt stora uppsving, på vars resultat vi leva nu. Jag fick vara med och se hur elektrotekniken började, fick se Robert Koch bringa klarhet i vimlet av mikroorganismer, fick se en ny värld vackra färger blomma fram ur stenkolstjärnan och hur de första cyklarna och bilarna gävo människan möjlighet att fylla rum och tid med mångdubbelt innehåll — kort sagt hur den moderna människans existensmöjligheter utvecklades. Denna storartade utveckling gav i mitt medvetande nutiden en bestämd stil, som för all framtid skall präglä min uppfattning.

Men allt det där är ju bara tekniska och vetenskapliga framsteg klaga de missnöjda. Det är just sådana framsteg som äro skuld till att konsten blev tillbakaträngd och inte kunde utveckla sig till en säregen stil.

Och varför har inte konsten, särskilt arkitekturen, kunnat utveckla sig till en stil som motsvarar tiden? Det är inte någonting som teknikerna eller naturvetenskapsmännen kunna rå för, de låta ju arkitekterna göra som de vilja och kunna, skulden ligger hos de missnöjda, hos konsthistorikerna. Som stilrena former acceptera de ju endast former som härstamma från någon tidigare historisk epok, och brännmärka alla nyskapelser som stilvidriga. Med sin sedan århundraden inpiskade, komiska vördnad för skolmästarna låter folket sig nöja med detta våld mot dess tankefrihet, och människorna skäms då de med sina 1800-talskläder måste störa stilrenheten i ett rum, möblerat i gotik, tysk renässans eller dylikt.

Det tog lång tid innan man började övervinna konsthistorikernas anspråksfulla envælde. Först nu har arkitekturen med framgång gjort sig fri från den historiska traditionens bojar och vågat tillämpa de stora byggnadstekniska framstegen utan hänsyn till föråldrat opraktiska och längesedan övervunna arkitektoniska former. Tillbakaslagna på denna front ha konsthistorikerna besatt ett annat fält för att vidare kunna utöva sitt skadliga inflytande på nutidslivet.

De ha framsuggererat den föreställningen att det är allmänhetens principiella plikt att vårda och underhålla materialet för deras till största delen onyttiga forskningar, gamla hus, tavlor, verktyg, även om det sker på bekostnad av omedelbara behov. Då nyligen den så kallade Guelferskatten skulle säljas till Amerika (något som varit synnerligen förnuftigt eftersom Amerika har råd till överflöd och vi själva inte till det allra nödvändigaste), höjde hela dags- och fackpressen vilda klagorop och hindrade försäljningen. Vad ha vi för gott av det? Att de där gamla sakerna, som nästan ingen ser på och som det knappast går att lära sig något viktigt av mer, även i fortsättningen stå till förfogande för någon blivande konsthistoriker som vill skriva en avhandling om dem, utan att behöva resa till Amerika. Man kan komma med andra skäl, men jag ämnar inte godta dem.

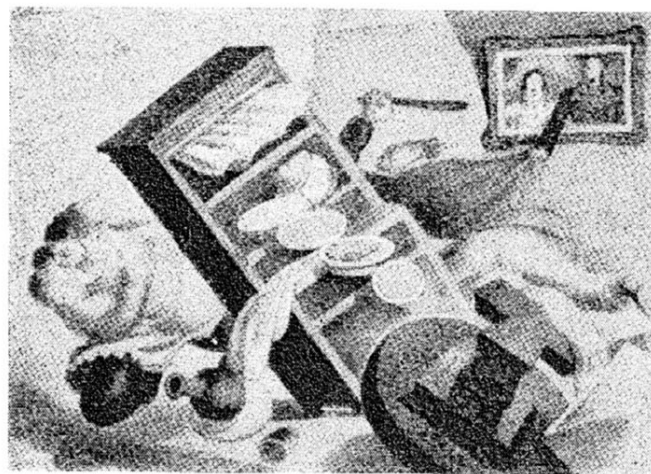
Det är lätt att förstå vad detta missnöje med stillösheten egentligen innebär. Genom sin yrkesmässiga inställning har konsthistorikern och hans lydiga tjänare konstrecensenten ögonen riktade mot det förflutna. Det är däriifrån de hämta sina föreställningar om stil och ingenting är naturligare än att just de konstatera nutidens absoluta brist eller växande fattigdom på dylikt. De lyckas inte få tag i någonting de själva vilja kalla stil och anklaga sin tid för fattigdom då de egentligen borde anklaga sig själva för blindhet.

Först när det konstnärliga uttryckssättet förändrats så mycket att skillnaden tydligt märks, upptäcker konsthistorien plötsligt att den avslutade epoken också haft sin stil, och det som en tidigare generation föraktat blir nu föremål för "forskning". Härvid är följande att märka. Konsthistoriens verksamhetsfält har tack vare dess nuvarande arbetsmetoder blivit synnerligen kargt, (vilket inte betyder att det någonsin varit särskilt bördigt), och om något nytt skall göras måste ämnen eller personligheter av fjärde eller femte klassen släppa till materialet. Genom en mycket naturlig association strävar författaren att göra sitt eget ämne så viktigt som möjligt, eftersom han annars måste ta itu med den pinsamma frågan varför han överhuvud

taget börjat med ett så litet givande arbete. Och den halvgamla stil som tidigare föraktats får plötsligt en kredit som ofta vida överstiger det rimliga.

Att se vår tids stil i dess allmänna yttringar är givetvis mycket svårt. Varje stil har till orsak begränsade medel och begränsning hos den skapande. Inte ens de allra bästa ha mer material till sitt förfogande än vad tiden ger dem, plus de tämligen obetydliga nyheter de själva kunna lägga till. Varje tid arbetar alltså vid den yttersta gränsen av sitt kunnande och sätter sina samtliga möjligheter som insats. För den som arbetar i sin tid finns alltså skenbart ingen begränsning och följaktligen ingen stil. Först en senare tid som märkbart gått förbi den förra kan konstatera en sådan. Och därför har överhuvud taget ingen nutid någon stil och kan inte ha någon. Allraminst för konsthistorikern. Endast den som kan skåda förbi sin egen tid in i framtiden, kan märka något av dess egenart.

Oversatt av GUNNAR EKELOF

CALSINA